

מסורת הש"ס

^(א) [תוספ' פ"ו ה"ב, צ]
נלעל מב, א]^(ג)
נלעל מד, י]^(ד)
למן על: ונכסות יג, א]^(ה)
תוספ' פ"ו ה"ב ע"ש, א]^(ו)
ש"ך לעמ' הקודם]

גליון הש"ס

^{הנוס'} ד"ה אבל. לאו דווקא צורך. עי' לעיל מג ע"א תורה"י אידי:

הגהות הב"ח

^(א) גמ' לא נזכרה אלא שיש לו:
(ב) שם במשנה רקק בפניה:
(ג) גמ' צין בזה מן מחלוקת:
(ד) רש"י ד"ה א"ר הי"ל וכו' והיא גופיה נמי לא אלתריך לאשמועינן:
(ה) ד"ה ודברי וכו' מכלל דחבירו נמי:
(ו) ד"ה אלתמל דמש שוכברה ע"מ להנלה:
(ז) ד"ה ומנו לורך וכו' מימר אמר אידי דרמיה יקריין הא לורך:
(ח) ד"ה אס עד שלא וכו' ואינה בטילה דהא, ר"ב ע"ל כפ' במרה דף ע"א:
(ט) הו"ס ד"ה או בלגמ וכו' לדמות דלאו דוקא ולא וכו' כלומר בצורך:
(י) בא"ד דלא אמתא ברימא כדפשוטין והחי:
(י^א) בא"ד הא למ"ד בצורך וכו' אס לא שנאמר צין:

מוסף רש"י

^{פחסה}. הכה עליה ישראל כפטיס עד שנמתעה לזרמה אצל לא חסרה כלום (לעיל מב, א). גררה. כטיט ונצולה (עיל דח). גרוטאות. חמיסות כסף (בכורות יב, א). **אם** עד שלא נתן מעות יחזיר. דלא קטיף ולא מניחם לעברה (לקטן שם) דמשיכה אינה קונה (בכורות שם). **יוליד** הגמלה. דענות כוכבים ביד ישראל אינה בטלה עולמית ונתקן דלמן דלא מלי לאסדריה ולתסקל דמי (לקטן שם).

רבינו חננאל

ב"ר לא נצרכה כגון שיש לו בה שותפות כו'. איכא דמתני' לה אבריתא. ר' שמעון בן מנסיא אומר עבודת כוכבים של ישראל אינה בטלה עולמית. ואפילו יש לעובר כוכבים בה שותפות וקמ"ל ישראל מדעתא דנפשיה פלח לה לעבודת כוכבים. וכו' מבטיל לה עובר כוכבים לא מבטיל אלא חולקא דנפשיה. אבל חולקיה דישראל לא מצי מבטיל ליה. ירושלמי ועבודת כוכבים שיעבדה ישראל אין לה בטילה עולמית: קטע ראש אונה. אצבעה. פחסה כגון שהעביר צורת פניה ונראית כעין טס אע"פ שלא חסרה בטילה. אבל רקק או השתין בפניה או זרק בה צואה לא בטלה. מא' טעמא דבשעת כנסו

^א א"ר הי"ל לא נצרכה אלא שיש לו.

גופה לא אלתריך לאשמועינן דהא נמי פשיטא שאינו יכול לבטל חלקו של עובד כוכבים שאפילו שלו אין יכול לבטל אלא למידק מינה

ישראל הוא דלא מבטל חלק העובד כוכבים אצל עובד כוכבים יכול

לבטל חלק עצמו ולא אמרינן כי היכי דחלקו של ישראל לא בטיל חלק של עובד כוכבים נמי לא בטיל: שיש לו לעובד כוכבים זה שותפות. אפילו בטיל עובד כוכבים חלקו ההוא דישראל לא בטיל: וקמ"ל ישראל אדעתא דנפשיה פלח. ולא תלי דעתא עובד כוכבים: **מתני'** **פחסה**. מיעכה בקורנס: **גררה**. כטיט סחוב והשלך: **אינה** **בטילה**. דלפוס שעתא רתח עלה והדר פלח לה. כל היי בטולי כעובד כוכבים קמיייר: **גמ'** **שפחסה** **כפניה**. וקלקל לזרמה: **מנהני מיני**. דהדר פלח לה: **וקלל כמלכו**. מקלל את עבודת כוכבים שלו ומבזה אותה: **ופנה למעלה**. לבו למעלה לשמים: **ואל ארץ יצוט** **חזור** ועובד עבודת כוכבים שלו: **ועירי משמים דרבי יוחנן ור' ירמיה** **בר אבא** **משמים** **דרב**. פליגי כטעמא דמתני': סתם לוקמי מתכת לזרפיס הן: **צורך עובד כוכבים**. שמכרה עובד כוכבים לזורף חצירו התם קאמרי רבנן דלא בטלה דסגר המוכר כיון דלוקח זה עובד כוכבים הוא פלח לה ולא תצר לה: **אצל** **מכרה** **עובד כוכבים** **לזורף** **ישראל** **מסתמא** **בטלה** **מדעתיה** **דמידע** **ידע** **דהאי** **תצר** **לה**: **נראין דצריי שמכרה** **לנצלה** **דיצטל**: **ודברי חצירי**. דלא ציטל כשמכרה לעובדה. ומדקמני נראין דצריי זהא אצל דברי חציריי אין נראין זה מכלל^(א) דחצריה נמי בלנצלה פליגי ומדקאמר נראין דברי חציריי בלעובדה אצל דצריי אין נראין זה מכלל דלחיה נמי עלה פליג וה"ק אני שמעתי בשמיהן ציטל וסן שמעו בשמיהן לא ציטל ונראית שמועתי משמועת חציריי בלנצלה ושמועת חציריי משמועתי בלעובדה: **אילימא** **לנצלה** **ממש**.^(ו) שנמנה ע"מ **לנצלה: מ"ט דמ"ד** **ציטל** **בלעובדה** **הא** **בהדיא** **אמר** **ליה** **לשם** **עבודת** **כוכבים** **אלמא** **לא** **אפקיה** **מוכר** **מכלל** **עבודת** **כוכבים**: **ומ"ט דמ"ד** **לא** **ציטל** **בלנצלה** **הא** **ודאי** **בטלה** **מדעתיה**: **ומנו** **לורך** **ישראל**. והאי סתמא וצין ליה ודקאמרי רבנן דלא ציטל מימר אמר^(ו) האי לורך ישראל הדר מוצין לה לעובד כוכבים ופלח לה ור' סבר כיון דלורך ישראל הוא מידע ידע האי עובד כוכבים דסתמא חצולי מחציל לה וממיתה כזור: **לא**.

לעולם צורך ישראל אפילו לרבנן ציטל והאי דקאמר ר' נראין דצריי כשמכרה לנצלה לאו דפליגי רבנן עליה דנימא נראין דצריי לשומעי מחלוקתו מדצרי חציריי אלא ר' לפרושי פלוגתיהו אתא ולאשמועינן דצורך עובד כוכבים הוא דפליגי וה"ק נראין דצריי לחציריי הס לי כשמכרה למי שעתיד לנצלה שדצרי חציריי כשמכרה לעובדה הן. ולישנא דמלתא דיקא הכי מדלא קמני ונראין דברי חציריי אלא ודברי חציריי מכלל דנראין דרישא לחציריו קאמר דנראין הלכך אי הוה תני סיפא ונראין הוה משמע ונראין דברי חציריי לי בלעובדה וא"כ במאי פליגי: **גרוטאות** **שצרי** **כספים**: **אס** **עד** **שלא** **נתן** **מעות** **משך** **יחזיר**. לעובד כוכבים ויצטלה ואחר כך אס ירצה יקחנה ממנו. ואע"ג דמשך לא אמרינן עבודת כוכבים של ישראל היא^(א) ואינה צטילה דהא משיכה בטעות הואי דלא ידע שיש צהן עבודת כוכבים: **אס** **משנתן** **ממש** **משך** **יולין**. הגאה לים המלח ואין רשאי להחזירה לעובד כוכבים ולעול מעותיו ואע"ג דמשיכה בטעות הואי כיון דיהב דמי כי הדר שקלינהו מיחויו כמאן דמוצן. אלמא אע"ג דצין עובד כוכבים לישראל קמני אסורה דלא בטלה: **אי** **אמרם** **בשנמא** **כו'** **אלא** **אי** **אמרם** **לזורף** **ישראל** **דברי** **הכל** **בטלה** **הא**. מתנימין דישראל הוי לוקח וקמני יוליד לים המלח מני: **שאני** **הסס** **דהאי** **עובד כוכבים** **אדעתא** **דעבודת** **כוכבים** **לא** **וצין**. לא ידע שיש שם עבודת כוכבים אצל היכא דצין עבודת כוכבים לצדה לורך ישראל דברי הכל ציטלה מדעתו: **לוח** **עליה**. עובד כוכבים אפילו מזורך ישראל: **או** **שנפלה** **עליה** **מפולת**. ואינו חש לפנותה: **או** **שגנצוה** **ליסטים**. ואינו מחזר אחריה:

רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה

נג.

אבב בצורך ישראל^א. * לאו דווקא לורך דלפי' שאינו לורך נמי דכל ישראל לגבי עבודת כוכבים כלורפינ מדמותיב מהלוקח גרוטאות ואי כשאינו לורך אסור מאי קפריך דלמא בשאינו לורך איירי אלא אידי דנקט לורך עובד כוכבים נקט נמי לורך ישראל: **אן** **דלמא** **בין** **בוו** **ובין** **בוו** **מחלוקת**.

פירוש וה"ק אף צורך ישראל הריצ"ן גרים תיקו והדר גרים מימצי א"ר נראין כו' ומוציב למ"ד מחלוקת צורך עובד כוכבים אלמא צין צו וצין צו מחלוקת אצל ליכא דמימר דלמיפשט צעיין אחי וקא מוכח דצמרויהו פליגי כדמשמע מתוך פ"ה דא"כ כי קמשי לדחות^(א) שאין דוקא ולא פליגי אלא במדה כלומר לזורף עובד כוכבים א"כ תקשי למ"ד צורך ישראל פליגי והוה ליה למימר מינח למ"ד צורך עובד כוכבים מחלוקת אלא למ"ד צורך ישראל דוקא מחלוקת היכי לישני דאין לומר דלישני נראין דצריי לי במכרה לנצלה ודברי חציריי במכרה לעובדה דהכי הוה ליה לשנויי ועוד דאין זה מעין מקומות אחרים כהמוכר הספניה^(ב) (צ"ד דף עט.) גבי הקדש וכן צפרק קמא דמולין (דף יג.) גבי אשפה שצשוק ומיהו יס ליישב הגירסא כמו שהיה בספרים וכפ"ה וצא לפשוט הצעיא וקאמר הכי ת"ש א"ר נראין כו' אלמא צורך ישראל נמי פליגי ואיפשרטא צעיין דצין צו וצין צו פליגי ותקשי למ"ד צורך עובד כוכבים דוקא פליגי דלא אחיא צרייתא^(י) דכפטיה ודחי כלומר אפי' למ"ד דצורך עובד כוכבים דוקא פליגי יס לפרש הצרייתא כן ומיהו הפשיטות לא נדחית דלמ"ד צורך ישראל פליגי והא אף צורך ישראל קאמר וי"ל דהו עיקר דודאי הפשיטות לא נדחית דלגירסת הריצ"ן נמי יס להקשות אמאי קאמר תיקו הא^(ב) כמ"ד צורך ישראל מחלוק' אי אפשר ליישב הצרייתא אס לא שאמר צין צו וצין צו מחלוקת ולא קשיא דקאמר תיקו ופשיט במר הכי דהכי אשכחן צפרק במרא (דף סח.) גבי צעיא דפגוס מעיקרא מחלוקת דקיימא צמיקו וצמר הכי פשיט ליה:

אס לעובדה אבל לחבלה מודו לי מיתיבי^א הלוקח גרוטאות מן העובדי כוכבים ומצא בהן עבודת כוכבים אם עד שלא נתן מעות משך יחזיר אם משנתן מעות משך יוליד לים המלח אי אמרת בשלמא אבדא אדעתא דגרוטאות וצין אבל אדעתא דעבודת כוכבים לא זבין. פי' גרוטאות כשידי כלי מתכות: ת"ל^א לזה עליה או שנפל עליה מפולת או גנבה לטשין או הניחיה בעלים והלכו להם למדינת הים.

^(א) חזי י"ל אס מכרה בפירוש אדעתא דענות כוכבים וכו'.

כמלחמת

למא **א** **ב** **מיי** **פ"ח** **מהל'** **עבודת** **כוכבים** **הל'** **ט** **סמג** **לחין** **מה** **טוש"ע** **י"ד** **ס'** **קמו** **ספיף** **ב**:
ב **ג** **מיי** **שם** **הלכי** **י** **טור** **ש"ע** **שם** **ספיף** **ז**:
בא **ד** **מיי** **שם** **טוש"ע** **שם** **ספיף** **ח**:
בב **ה** **מיי** **שם** **טוש"ע** **שם** **ספיף** **ז**:
בג **ו** **מיי** **שם** **טוש"ע** **שם** **ספי** **ח** **וע"ש**:
בוד **ז** **מיי** **שם** **פ"ח** **הלכי** **ה** **סמג** **שם** **טוש"ע** **שם** **ספיף** **ג**:
בה **ח** **מיי** **שם** **פ"ח** **הלכי** **י** **סמג** **שם** **טוש"ע** **שם** **ספיף** **ט**:

תורה אור השלם

1. וְעָבַר בָּהּ נִקְשָׁה וְיָרֵעַב וְהָיָה כִּי יִרְעַב וְהִתְקַצָּף וְקָלַל בְּמַלְכוֹ וּבְאֱלֹהָיו וְהָיָה וְהָיָה לְקַלְמָה: וְאָל אֶרֶץ יִבִּיט וְהָיָה צָרָה וְחִשְׁכָּה מַעֲוָה צָרָה: וְאָפְלָה קִנְיָנָה:

ישיעו חו כא-כב

רבינו חננאל (המשך)

עבד לה הכי כי הדר ומשחכתת חמתו והדר רעבדו לה כדחכיב והיה כי ירעב והתקצף וקלל במלכו ובאלהיו ופנה למעלה וכתוב בתריה ואל ארץ יביט והנה צרה וחשכה מעוף צוקה ואפילה מנודה: **פִּי־סָא** מכרה או משכנה ר' אומר ביטל וחכאי' לא ביטל. איבעיא להו כשמכרה לצורך ישראל מחלוקת ר' וחכמים. אבל אם מכרה לצורך עובד כוכבים דברי הכל לא ביטל. או דלמא בין בזה ובין ישראל קאמר וי"ל דהו עיקר דודאי הפשיטות לא נדחית דלגירסת הריצ"ן נמי יס להקשות אמאי קאמר תיקו הא^(ב) כמ"ד צורך ישראל מחלוק' אי אפשר ליישב הצרייתא אס לא שאמר צין צו וצין צו מחלוקת ולא קשיא דקאמר תיקו ופשיט במר הכי דהכי אשכחן צפרק במרא (דף סח.) גבי צעיא דפגוס מעיקרא מחלוקת דקיימא צמיקו וצמר הכי פשיט ליה:

^(א) חזי י"ל אס מכרה בפירוש אדעתא דענות כוכבים וכו'.